

Правителството преживява най-критичния си период от началото на мандата

Доверието в институциите продължава да се руши, за първи път недоверието в парламента е на по-високо ниво в сравнение със съдебната власт и прокуратурата

Краят на българското председателство и нетипично горещото политическо лято не останаха без последствия. Оценките и самооценките на българските граждани за заобикалящата ги действителност са се влошили в сравнение с предходните месеци. С два пункта за последния месец е спаднал дялът на хората, които преценяват, че живеят по-добре в сравнение с другите, което се съчетава с един пункт нарастване на дела на онези, които смятат, че живеят по-зле. Спада и оптимизмът за бъдещето, без да се променят оценките за живота през миналата година.

Като основна причина за всичко това, наред с нестихващите скандали и разправии във властта, се откроява нарастващото масово безпокойство за развитието на икономиката, независимо от оптимистичните статистически оценки и прогнози. В общия ранг на посочваните важни въпроси за България интервюираните са посочвали „Доходите и пенсиите“ (23,9%), „Развитието на икономика“ (13,8%), „Безработицата“ (10,7%) и „Финансовата стабилност“ (10,2%), съответно на първо, второ, четвърто и пето място в общата класация. Между тези проблеми в челото се нарежда единствено въпросът за здравеопазването, което заема третото място с 11,5 на сто. В сравнение с месец Юли цитираните стойности са били общо с 4 пункта по-ниски.

Не по-различна е класацията на проблемите, които хората обозначават като лични. Проблемите на „Бедността“, „Неясните перспективи“, „Безработицата“ и „Пенсиите“ се подреждат съответно на първо, трето, четвърто и пето място със стойности от 15,2; 13,2; 11,0 и 10,8 на сто. Тук проблемите на здравето/здравеопазването са на второ място с 14,9 на сто.

Всичко това, заедно с повишаващите се цени на стоките от първа необходимост, както и очакванията за по-високи сметки за ток, парно, вода и други влияе на тенденцията към ръст на обществените тревоги и съвсем логично дава отражение върху отношението към управлението на държавата и върху оценката за политическата обстановка като цяло. От средата на месец Юли бележи рязко покачване дялът на гражданите, които оценяват обстановката като крайно

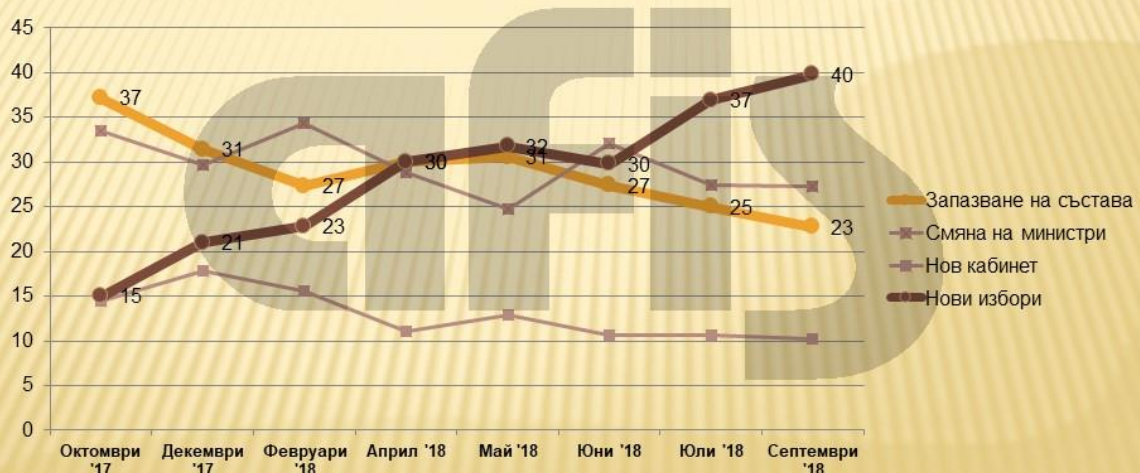
напрегната – от 36,8% през Юни на 52,3% в края на Юли. През Септември тревожните оценки леко се успокояват (спад с около 3 пункта), но нараства делът на онези, които преценяват политическата обстановка като неопределена – от 25,2% през Юли на 30,4% през Септември.

ДОВЕРИЕ В ОСНОВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

В % от всички анкетиращи (отговори на всеки ред)	Доверие	Недоверие
Национален омбудсман	60,0	27,5
Президент	58,1	31,8
Европейски съюз	47,7	37,5
Религиозни институции	43,8	39,3
Местна власт	43,1	45,0
Полиция	34,6	52,8
Правителство	30,8	60,9
Съдебна власт	25,4	59,3
Прокуратура	24,0	59,3
Парламент	23,1	68,1

Ситуацията влияе пряко и на доверието в основните институции на властта. За първи път се случват две неща: първо, местната власт е с негативен рейтинг (доверието е по-ниско от недоверието) и, второ, недоверието в парламента е по-високо, отколкото в съда и прокуратурата, които обикновено заемаха последните две места в общото подреждане. През Септември рейтингът на Народното събрание е затворил дъното на класацията.

ПРЕДПОЧИТАНИ ВАРИАНТИ ЗА ПРАВИТЕЛСТВО

Логично следствие от това е увеличеният ръст на дела на избирателите, които все повече насочват погледа си към варианта „предсрочни избори“ като някаква възможност за промяна. За последните три месеца този дял бележи ръст от 10 пункта и през Септември достига ниво от 40 на сто. Предлаганото „лекарство“ – смяна на министри, макар в началото да предизвика

временни позитивни очаквания, сега бележи низходяща тенденция. Може би и заради това, че въпреки шумния спектакъл около трите оставки, не бяха сменени министрите, които хората биха освободили от постовете им, ако зависеше от тях, а именно: Валери Симеонов (46,0%), Цеца Цачева (44,2%) и Румен Порожанов (36,8%). Допълнителен шрих към общата картина внасят и отговорите на въпроса „Нараства или намалява нивото на корупция? Според 53,5% от хората това ниво нараства, а според други 31,4% – остава на същото ниво. Едва 10,1% са на мнение, че корупцията в страната намалява, което не се споделя дори от половината от привържениците на партиите от управляващата коалиция.

Води ли всичко това до размествания в електоралната картина. Категоричен отговор не може да се даде, а по-точно отговорът е и не, и да. Не, защото няма промяна в реда, по който се подреждат основните политически сили, а да, защото промяна в този ред може да настъпи във всеки следващ момент.

От една страна, налице е ясно изразен отлив на активни избиратели от всички парламентарно представени партии и коалиции и нарастване на сумарната подкрепа за извънпарламентарните партии, които поотделно не получават подкрепа на повече от 1% от избирателите. Най-изразен е спадът в подкрепата за основната управляваща партия ГЕРБ, което е довело до изравняване на нейната позиция с тази на основния ѝ конкурент – БСП. Дистанцията между първите две политически сили вече е в неразличими от статистическа гледна точка стойности, а очаквания за позитивни новини по линия на правителството няма.

От друга страна, растат дяловете на потенциалните негласуващи и на онези, които при евентуални нови избори не биха подкрепили никого. Означава ли това обаче, че избирателят за пореден път се оглежда и търси активно нови политически проекти? И тук отговорът е и да, и не. Да, защото готовността за гласуване на евентуални нови избори остава сравнително висока – около 60%, а настоящите парламентарно представени партии не могат да уплътнят такъв висок процент. А не, защото нито една от извънпарламентарните партии, включително и онези, които не съществуват, и към този момент са единствено продукт на слухове и догадки, не могат да разчитат на самостоятелен успех. За да се прогнозира евентуален успех на нови и още несъществуващи политически проекти, в отговор на отворен въпрос, те би трябвало да получават стойности най-малко от 2-3 на сто, а такива засега няма.

За сравнение ще отбележим, че преди появата на НДСВ в началото на 2001 г. хипотетичната „Партия на царя“ получаваше стойности от порядъка на 6-8%, а още несъществуващата формално в началото на 2007 г. „Партия на Бойко“ – 3-4%.

Обърнете внимание на класацията в отговор на отворен въпрос (въпрос, при който нашите анкетьори не изброяват имена на партии и коалиции, а интервюираните дават спонтанни отговори). Прави впечатление, че свободно разпознаваемите партии са едва четири – ГЕРБ, БСП, ДПС и Атака. Интересен факт е, че Атака е една от трите партии в състава на „Обединени патриоти“, но е по-разпознаваема не само от другите две партии, но и от коалицията като цяло.

Отворен електорален въпрос, без посочване на варианти за отговор

ГЕРБ.....	21,3%
БСП.....	19,6%
ДПС.....	7,0%
Атака.....	2,5%
Воля.....	0,8%
АБВ.....	0,8%
Обединени патриоти.....	0,7%
Партия на Слави Трифонов.....	0,7%
ВМРО.....	0,6%
НФСБ.....	0,5%
СДС.....	0,5%
Партия с нови лица/лидери.....	0,4%
Да, България.....	0,3%
Реформаторски блок.....	0,2%
Нова дясна партия.....	0,2%
Не подкрепям никого.....	0,2%
Демократична България.....	0,1%
ДОСТ.....	0,1%
ДСБ.....	0,1%
Нова лява партия.....	0,1%
Не подкрепят никого.....	1,6%
Няма да гласуват или не посочват нищо.....	43,8%

Очакването на предсрочни избори за Народно събрание обаче е хипотетично и затова отговорите на такъв въпрос може да се смятат за условни. Не такъв е случаят с предстоящите избори за Европейски парламент, които са насрочени за края на месец Май следващата година, тоест след осем месеца. Как би изглеждало разпределението на силите, ако тези избори са в непосредствена близост – дали по същия или по друг начин?

Ето, че картината би била по-различна. На фона на очакваното оттегляне от гласуване в полза на почти всички партии (обяснимо предвид на традиционно ниската избирателна активност на европейските избори не само в България, но и във всички останали държави от континента), налице е по-висока подкрепа за три партии – ДПС, Демократична България и АБВ, както и съществено по-ниска подкрепа, обратно на общата тенденция в Европа, за коалицията „Обединени патриоти“. Докато „Демократична България“ и АБВ си остават твърде далеч от успешно преминаване на и без това високия праг за участие в Европейския парламент, подобен резултат за ДПС и за Обединените патриоти би имал ключова роля при окончателното разпределение на евромандатите в България. По-точно за Обединените патриоти такъв резултат би поставил на карта евентуалното им участие в Европейския парламент изобщо.

Обяснение на тези феномени трябва да се търсят отново през призмата на отношението към актуалните проявления на вътрешната политика у нас и отношението най-вече към правителството. Избирателите на ДПС са под влияние на различни по характер страхове от участието на националисти в управлението на държавата и досега пред лицето на подобни заплахи обикновено са търсели защита от най-голямата партия. Тази партия обаче в момента е коалиционен партньор на националистите, заради което по интуиция и рефлекс избирателите на ДПС отправят поглед навън и смятат за много важно участието си на предстоящите европейски избори. При поддържащите Обединените патриоти е точно обратно – смята се за много по-важна ситуацията в страната и оцеляването на правителството, отколкото битките в Брюксел.

Коментарът е въз основа на данни от национално представително проучване на общественото мнение, осъществено от Агенция „АФИС“ в периода 14-19 септември 2018 година. Интервюирани пряко в домовете им са 1010 пълнолетни български граждани.